

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-232 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 11-47/1165-411
Karar Tarihi : 14.09.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER : Serpil YANIK, Hale GÜNDÜZ, Buket ARI

C. BİLDİRİMDE BULUNAN

: Axa Sigorta A.Ş.
Meclisi Mebusan Cad. No:15 34433 Salıpaazarı/İstanbul

D. TARAFLAR

: - Axa Sigorta A.Ş.
- Denizbank A.Ş.
Büyükdere Cad. No:106 Esentepe/İstanbul
- Deniz Finansal Kiralama A.Ş.
Gülbahar Mah. Salih Tozan Cad. No:18 Karamancılar İş Merkezi
A Blok Mecidiyeköy/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Axa Sigorta A.Ş. (Axa) ile Denizbank A.Ş. (Denizbank) ve Deniz Finansal Kiralama A.Ş. (DFK) arasında imzalanan acentelik sözleşmesine bireysel muafiyet tanınması talebi.

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına en son 18.08.2011 tarih ve 6034 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 19.08.2011 tarih ve 2011-4-232/MM-11-187.SY sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu 24.08.2011 tarih ve REK.0.18.00.00-130.01.03/408 sayılı Başkanlık Önergesi ile 11-47 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da, Axa ile Denizbank ve DFK arasında 07.07.2011 tarihinde imzalanan "Hayat Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi"nin 5. maddesinde düzenlenen rekabet yasağının 5 yılı aşan kısmınının 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde muafiyet alamayacağı görüşüne yer verilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. Ürün Pazarı

Axa, hayat dışı sigortacılık branşlarında faaliyet göstermektedir. Taraflar arasındaki sözleşme hayat dışı sigortalarında acentelik hizmetlerine ilişkin bir anlaşma olup, bildirim konu işlem kapsamında ilgili ürün pazarı "hayat dışı sigortacılık ürünlerinde acentelik hizmetleri pazarı" olarak belirlenmiştir.

Diğer yandan, bankalar yaygın şube ağı, kredi kullanarak tüketim ya da yatırımda bulunacaklara ulaşmadaki stratejik konumları ve çoğu durumda kredi sürecinin içerdiği bürokrasinin yarattığı belirsizlikten yararlanarak belli bir sigorta ürününün kredi müşterisine pazarlanması aşamasında sahip oldukları inisiyatif imkanları nedeniyle, sigorta şirketlerinin

11-47/1165-411

ürün kanallarında yer almaktadırlar. Mevcut dosya konusu bakımından, bankalar geniş bir müşteri kitlesine daha az maliyetle ulaşma ve çapraz satış yapma imkânları dolayısıyla diğer serbest acentelerden farklılaştıkları için banka sigortacılığı hizmetlerinin de ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

H.1.2. Coğrafi Pazar

50 Bildirime konu acentelik sözleşmesinde belirtilen faaliyetlerin ülkemizin tümünde satışı yapılan sigortacılık ürünlerini kapsamakta olduğu ve ilgili ürünler açısından rekabetin ülke çapında geçerli olduğu hususu dikkate alınarak, mevcut dosya konusu bakımından, ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.2.1. Taraflara İlişkin Bilgiler

H.2.1.1. Axa Sigorta A.Ş.

60 Axa, ülke genelinde 9 bölge müdürlüğü, 2054 adet acentesi ve 1848 banka şubesi ile Türkiye'de ve yabancı ülkelerde her türden yangın sigortaları, nakliyat (kara, göl, nehir, deniz) sigortaları ile gemi ve yük sigortası, yoldaki para ve kıymetli evrak, koli ve bagaj sigortası, hırsızlığa karşı sigorta, her türden kredi risk sigortası, kazaya karşı sigorta, mali mesuliyet sigortası vb türden hayat dışı sigortacılık ürünlerinin üretim ve satışı alanlarında faaliyet göstermektedir.

H.2.1.2. Denizbank A.Ş.

Denizbank, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda yer alan Mevduat Bankaları tanımı kapsamında esas olarak kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmekte ve ticari, yatırım, bireysel ile diğer türlerde bankacılık yapmaktadır.

H.2.1.3. Deniz Finansal Kiralama A.Ş.

DFK her türlü finansal kiralama işlemlerini gerçekleştirmek, taşınır veya taşınmaz malları ithal etmek, satın almak, kiralamak, tesis etmek, sigorta ettirmek, satmak veya devir ve temlik etmek faaliyetleri ile iştigal etmektedir.

H.2.2. Bildirime Konu Sözleşme

70 Bildirime konu "Hayat-Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi", Denizbank ve DFK'nın, Axa'nın hayat dışı sigortacılık ürünlerinin satış ve pazarlaması konusunda sigorta acentesi olarak atanmasını öngören bir dağıtım anlaşmasıdır. Bildirime konu acentelik anlaşması ile hayat dışı sigorta hizmetlerine ilişkin olarak faaliyet gösterme ruhsatına sahip olan Axa, ürettiği ve/veya tedarik ettiği hayat dışı sigorta ürünlerinin pazarlaması, tanıtımı, dağıtımı ve satışı için Denizbank ve DFK'yı acente olarak tayin etmektedir. Taraflar arasındaki sözleşmenin 9.3 numaralı maddesi uyarınca Axa ile Denizbank ve DFK;

- Ürünlerin pazarlanması,
- Veri madenciliği ve müşteri segmentasyonu,
- Türkiye sınırları içerisinde ürünlere ilişkin fuarlar, konferanslar ve tanıtım faaliyet ve 80 çalışmalarının gerçekleştirilmesi,
- Yürürlükteki kanunların izin verdiği azami sınırlar içerisinde, ürünlerin basılı veya diğer medyalarda dergiler, gazeteler, televizyon, radyo ve web siteleri de dâhil fakat bunlarla sınırlı olmaksızın reklam ve tanıtımı ve tanıtım malzemelerinin tasarlanması, içeriği, formatı, sunumu ve stili,

11-47/1165-411

- Acentenin, banka sigortacılığı yetkililerinin ve çalışanlarının eğitilmesi,
 - Bilgi teknolojileri sistemlerinin oluşturulması ve entegrasyonu ve
 - Şube personeline destek olmak için gereken donanımın temin edilmesi ve kurulması ile yazılımın şubelerde kurulması ve kullanılması
- konularında işbirliği yapacaklardır.

90 H.2.3. Değerlendirme

H.2.3.1. Risk Kriteri Bakımından Değerlendirme

2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin açıklanmasına Dair Kılavuz (Kılavuz)'da acentelik sözleşmelerine değinilmekte ve bu sözleşmelerin rekabet hukuku açısından değerlendirilmesi yapılmaktadır.

100 Söz konusu kılavuzda, müvekkil hesabına aracılık ettiği ya da akdettiği sözleşmelere ilişkin olarak acenteye getirilen sınırlamaların genellikle Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmadıkları ve prensip olarak muafiyet rejiminin de konusunu oluşturmadıkları kabul edilmektedir. Bu kapsamda teşebbüsler arasındaki ilişkinin Kanun'un 4. maddesi kapsamında olup olmadığını belirleyen faktör, acentenin müvekkil tarafından atandığı faaliyetlerle ilgili olarak ticari veya mali bir risk alıp almaması olarak belirlenmiştir. Acentenin bir mali veya ticari risk taşımaması durumunda faaliyetleri müvekkil teşebbüsün faaliyetlerinin bir parçası olarak değerlendirilecektir. Aksi halde, yani risk üstlenmesi durumunda, acentenin kendi yapmış olduğu yatırımların geri dönüşünü sağlayabilmesi için, pazarlama stratejisini özgürce belirleyebilmesi gerekir. Belirleyemediği durumlarda ise, sözleşmeler Kanun'un 4. maddesi kapsamına girebilecektir.

110 Risk konusunda Kılavuz'da, her bir olayın kendi özellikleri göz önünde bulundurularak değerlendirileceği belirtilmekte, ayrıca acente ve müvekkil arasındaki ilişkide acentenin risk üstlendiği ve bu nedenle anlaşmanın Kanun'un 4. maddesine girdiği durumlara örnekler verilmektedir. Netice itibarıyla, müvekkil ile acente arasındaki ilişkiye Kanun'un 4. maddesinin uygulanmaması için acentenin örnek olarak sayılan bu ve benzeri risk veya maliyetleri yüklenmemesi gerekmektedir.

Hangi hallerde risk üstlenildiğine örnek olarak aşağıdaki hususlar gösterilebilir:

- Ticari acentenin ticari faaliyetleri süresince bağımsız bir tacir gibi davranması,
- İşlemlerle ilgili ticari riskin acentenin üzerinde olması,
- Ticari acentenin elinde sözleşme konusu mallardan minimum miktarda stok bulunması,
- Ticari acentenin müşteriler için kendi hesabına olmak üzere ücretsiz servis hizmeti vermesi,
- Ticari acentenin fiyatlar ve ticaret koşullarını belirleme yetkisi bulunması.

120 Acenteler daima müvekkilleri hesabına iş yaparlar. Acentelerin yapacağı işlemlerden doğan hak ve borçlar müvekkillerine aittir. Sigorta acentelerinin de tabii olduğu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 102-123. maddeleri acentelik hakkındaki düzenlemelere ilişkindir. Söz konusu madde hükümlerinde acentelerin müstakil hareket edemeyeceği hususu belirtilmiştir. Dolayısıyla, acente niteliğinde faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin müvekkillerinin talimatları ve onların menfaatleri doğrultusunda iş görmeleri kanundan doğan bir yükümlülük olup, hareket serbestileri sınırlı olan acentelerin bağımsız hareket edebilen kişiler karşısında belirleyici olma özellikleri bulunmamaktadır.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda da sigorta acentesi, "*Ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak*

11-47/1165-411

130 *muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişi” olarak tanımlanmakta ve 23. maddesinde de, bankaların sigorta acenteliği yapabilmek için TOBB nezdindeki levhaya kayıtlı olma ve Hazine Müsteşarlığından belge alma zorunluluğunun olmadığı düzenlenmektedir. Bu çerçevede, bankalar da serbest acenteler gibi sigorta acentesi olarak faaliyet gösterebilmektedir.*

Dosya mevcudu bilgilere göre, Sözleşme, Denizbank ve DFK'nın acente olarak tayin edilmelerine ilişkindir. Denizbank ve DFK'nın yükümlülükleri ve sorumluluklarının yer aldığı 7. maddenin dosya konusu bakımından önem arz eden ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

140 ...

Bu çerçevede bildirim konu acentelik sözleşmesi ile Denizbank ve DFK'nın acente olarak Kılavuz çerçevesinde açıklanan riskleri üstlenmediği ve bağımsız davranmadığı anlaşılmaktadır. Sözleşme ile Denizbank ve DFK'nın yükümlendiği edim, Axa tarafından üretimi ve pazarlaması yapılan hayat dışı sigortacılık ürünlerinin müşterilere satışı ve sigorta primlerinin tahsili ile sınırlıdır. Satılan sigorta ürünüde belirlenen riskin gerçekleşmesi halinde müşteriye ödeme Axa tarafından yapılmakta, taraflar arasındaki tüm ticari risk Axa tarafından üstlenilmektedir.

150 Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, bildirim konu Acentelik Sözleşmesi'nin, müvekkil hesabına aracılık ettiği ya da akdettiği sözleşmelere ilişkin olarak acenteye getirilen sınırlamalar bakımından Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmayan bir sözleşme olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

H.2.3.2. Rekabet Yasağı ve Münhasırlıkla İlgili Sözleşme Maddelerinin Değerlendirilmesi

H.2.3.2.1. Sözleşme Maddeleri

160 Bildirim konusu anlaşmada münhasırlık ve rekabet yasağı ile ilgili aşağıdaki maddeler yer almaktadır. Anılan Sözleşme'nin “Münhasırlık” başlıklı 5. maddesi uyarınca Denizbank ve DFK, Axa tarafından üretilen ve/veya tedarik edilen hayat dışı sigorta ürünlerinin Türkiye sınırları içindeki dağıtım ağı üzerinden münhasır olarak pazarlanması, tanıtımı ve satışını gerçekleştirmeyi ve bunun için gereken personeli, bilgi teknolojilerini ve gerekli diğer kaynakları temin etmeyi kabul etmektedirler.

Söz konusu sözleşme maddeleri aşağıdaki gibidir:

...

Bununla birlikte Sözleşmenin 5.1.3, 5.2 ve 5.3 maddelerinde açıklanan hallerde münhasırlık prensibine istisnalar getirilmiş bulunmaktadır. Buna göre;

...

Özetle aşağıda sayılan haller münhasırlık koşulunun istisnalarıdır:

- Axa'nın herhangi bir ürünü üretmeye devam etmek istemediği ve herhangi bir ikame ürün teklif etmediğini Denizbank ve DFK'ya bildirdiği haller,
 - Denizbank ve DFK'nın Sözleşme'de belirlenen mevcut ürün listesi dışında kalan yeni bir ürünün geliştirilmesini talep ettiği ve bu talebin Axa tarafından reddedildiği haller,
- 170

11-47/1165-411

- Denizbank ve DFK'nın müşterilerine bankacılık ürünlerini Denizbank ve DFK'dan almalarını teşvik etmek için bankacılık ürünlerinin yan özelliği olarak herhangi bir sigortacılık ürününü bedelsiz olarak sunmak istediği haller,

- Denizbank'ın çalışanlarına herhangi bir sağlık sigortası ürünü ücretsiz olarak sunduğu haller,

- Sözleşme kapsamında pazarlama, satış ve dağıtımı yapılan ürünlerden birinin, Sözleşme kapsamında, rekabetçi niteliğini kaybettiğinin tespit edildiği haller,

- Denizbank ve DFK'nın kendi operasyonlarından doğan riskleri teminat altına aldığı poliçelerin düzenlendiği haller.

180 Öte yandan başvuruya konu Sözleşme'nin 5.7. maddesinde acente olarak ifade edilen Denizbank ve DFK bakımından, sözleşme sonrası dönem kapsam dışı bırakılarak, başvuruya konu sözleşme süresi boyunca rekabet etmeme koşulları belirlenmiş bulunmaktadır. Sözleşme'nin rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin hükmü aşağıdaki şekildedir:

"5.7 Rekabet Etmeme

.."

Esasen, ana şirket, acentesinin mal veya hizmetlerin satışıyla ilgili ekonomik faaliyetlerini belirleme ve acentesine Dikey Tebliğ'de kapsamı çizilen sınırlamaların da ötesinde yükümlülükler getirme hakkına sahip olmakla beraber, Kılavuz'da:

190 *"Acentelik sözleşmeleri genellikle acente ile müvekkil arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümleri de içerir. Bu sözleşmeler özellikle müvekkilin sözleşme konusu işlemler için müşteri veya bölge düzeyinde başka acente atamasını engelleyen (münhasır acente şartı) ve/veya acentenin rakip teşebbüslerin acenteliğini, dağıtıcılığını yapmasını engelleyen (rekabet etmeme şartı) sınırlamaları içerebilir. Münhasır acentelik şartı sadece marka içi rekabetle ilgilidir ve genellikle rekabeti sınırlayıcı etki doğurmaz. Ancak sözleşme sonrası rekabet yasağı da dahil olmak üzere rekabet etmeme yükümlülüğü markalar arası rekabet ile ilgilidir ve şayet sözleşme konusu mal veya hizmetlerin satıldığı ilgili pazarda kapama etkisine yol açıyorsa rekabeti sınırlayıcı etki doğurabilir ve sonuçta bu hüküm Kanun'un 4. maddesi kapsamına girebilir."*

200 denilmektedir¹.

Dolayısıyla yukarıda aktarılan sözleşme maddelerinin rekabeti kısıtlayıcı olması nedeniyle bildirim konu anlaşmaya menfi tespit verilmesinin mümkün olmadığı neticesine varılmıştır.

H.2.3.2.2. 6762 sayılı (Yürürlükteki) Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nda ve 6102 sayılı (Yeni) TTK'da Düzenlenen Acentelik Sözleşmeleri ile ilgili Rekabet Yasaklarının 4054 sayılı Kanun Karşısında Durumu

Yürürlükte bulunan 6762 sayılı TTK'da, acentelere getirilen rekabet yasakları şu şekilde düzenlenmiştir:

¹ Kılavuzda ayrıca "Yukarıda sayılan ve benzeri mali veya ticari risklere müvekkil katlansa dahi, acentelik anlaşması rekabeti sınırlayıcı işbirliği yapılmasına yardımcı oluyorsa Kanun'un 4. maddesi kapsamına girebilir. Bu durum, özellikle, birkaç müvekkilin aynı acenteyi kullandığı ve acente aracılığı ile önemli bilgileri birbirlerine aktardıkları zaman ortaya çıkabilir." denilerek acentelik anlaşmalarının rekabeti sınırlayıcı bir işbirliğine yol açması halinde de Kanun kapsamına gireceği belirtilmektedir.

11-47/1165-411

"III - İnhisar:

210 *Madde 118 - Aksi yazılı olarak kararlaştırılmış olmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı için birden fazla acente tayin edemeyeceği gibi; acente dahi aynı yer veya bölge içinde, birbirleriyle rekabette bulunan müteaddit ticari işletmeler hesabına aracılık yapamaz."*

- 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek 6102 sayılı yeni TTK'da ise acentelere getirilen rekabet yasakları ile ilgili düzenleme şu şekildedir:

"III - İnhisar

220 *MADDE 104- (1) Yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamayacağı gibi, acente de aynı yer veya bölgede, birbirleriyle rekabette bulunan birden çok ticari işletme hesabına acentelik yapamaz.*

...

III - Rekabet yasağı anlaşması

Madde 123- (1) Acentenin, işletmesine ilişkin faaliyetlerini, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonrası için sınırlandıran anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve anlaşma hükümlerini içeren ve müvekkil tarafından imzalanmış bulunan bir belgenin acenteye verilmesi gerekir. Anlaşma en çok, ilişkinin bitiminden itibaren iki yıllık süre için yapılabilir ve yalnızca acenteye bırakılmış olan bölgeye veya müşteri çevresine ve kurulmasına aracılık ettiği sözleşmelerin taalluk ettiği konulara ilişkin olabilir. Müvekkilin, rekabet sınırlaması dolayısıyla, acenteye uygun bir tazminat ödemesi şarttır.

230 *(2) Müvekkil, sözleşme ilişkisinin sona ermesine kadar, rekabet sınırlamasının uygulanmasından yazılı olarak vazgeçebilir. Bu hâlde müvekkil, vazgeçme beyanından itibaren altı ayın geçmesiyle tazminat ödeme borcundan kurtulur.*

(3) Taraflardan biri, diğer tarafın kusurlu davranışı nedeniyle haklı sebeplerle sözleşme ilişkisini feshederse, fesihden itibaren bir ay içinde rekabet sözleşmesiyle bağlı olmadığını diğer tarafa yazılı olarak bildirebilir.

(4) Bu maddeye aykırı şartlar, acentenin aleyhine olduğu ölçüde geçersizdir."

240 *6762 sayılı TTK'da acentelerin aksi yazılı olarak kararlaştırılmadıkça rakip şirketlerin acenteliğini yapmaları yasaklanmaktadır. Yeni TTK'da da bu düzenleme geçerliliğini korumakla beraber, sözleşme sonrası için de iki yıla kadar acentelerin yazılı olmak koşuluyla rekabet yasağına tabi olabileceği düzenlenmektedir.*

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile her iki TTK'nın acentelerle ilgili yukarıdaki maddeleri çelişiyor görünmekle beraber, anılan TTK hükümleri -tarafaların iddia ettiğinin aksine- emredici olmadığından, tarafların 4054 sayılı Kanun'a uygun hareket etmelerinin önünde bir engel bulunmadığı görülmektedir.

H.2.3.2.3. Kanun'un 5. Maddesi Çerçevesinde Yapılan Değerlendirme

250 *Sözleşme'nin yukarıda belirtilen maddeleri nedeniyle, bildirim konu Sözleşme'nin, Kanun'un 4. maddesi anlamında bir teşebbüsler arası anlaşma niteliğinde olması ve tarafların aralarındaki dikey ilişki nedeniyle sözleşmenin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği veya Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.*

11-47/1165-411

Axa, hayat dışı sigortacılık hizmetlerinde 2010 yılı sonu itibariyle yaklaşık %... pazar payına sahip olup, bu haliyle pazar lideridir. İlk beş şirketin toplam pazar payı ise %...'dır, dolayısıyla pazar yoğunlaşmamış bir pazardır. Öte yandan acentelik hizmetlerine bakılacak olursa; Denizbank'ın, hayat dışı üretiminin tüm hayat dışı toplam sektör üretimindeki pazar payı yaklaşık %... olup, pazar banka sigortacılığı olarak daraltıldığında ise, tüm bankaların hayat dışı sigorta üretimi içindeki payı yaklaşık %... olarak hesaplanmıştır. Deniz Finansal Kiralama A.Ş.'nin toplam prim üretimindeki payının ise çok daha düşük seviyede olduğu taraflarca belirtilmiştir. Bu çerçevede, pazar payları 2002/2 sayılı Grup Muafiyeti'nde öngörülen %40 eşliğinin altındadır.

260 Ancak Denizbank'a ve DFK'ya getirilen rekabet yasağının süresi, Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca on beş yıldır. 2002/2 sayılı Tebliğ'in 5. maddesine göre alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğü, grup muafiyetinden yararlanamamaktadır. Bu çerçevede, on beş yıl süreli rekabet yasağı nedeniyle sözleşmenin bireysel muafiyet açısından değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Herhangi bir rekabet kısıtlamasına bireysel muafiyet tanınması için iki olumlu ve iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir.

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmelerin sağlanması

270 Bu hüküm çerçevesinde hangi hallerin ekonomik yarar sağladığının somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması, malın arzında devamlılığın sağlanması, yeni piyasalara girişin kolaylaştırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması ekonomik yararın sağlandığı hususlar arasında görülmektedir.

280 Bankalar, sigortacılık hizmetlerinin farklı seviyelerinde faaliyet gösterirler. Sıklıkla da sigortacılık hizmetlerinin dağıtım kanalında acente olarak yer alırlar. Banka sigortacılığı olarak da adlandırılan, banka ve sigorta şirketleri arasındaki bu tür yakın ilişkiler, ölçek ve kapsam ekonomisine imkân sağlayabileceği gibi, her iki tarafın da diğerinin müşteri tabanına erişimini sağlaması, çapraz satış olanakları, diğer tarafın üstün marka imajından fayda elde edilmesi ve dağıtım açısından ileriye doğru dikey bütünleşme v.b. avantajları da sağlamaktadır.

290 İnceleme konusu olay bakımından ele alındığında, münhasır acentelik ilişkisi ile tek bir sigorta şirketinin ürünlerine odaklanılarak, o konuda daha fazla teknolojik ve kurumsal yatırım yapılabildiği gibi, tüketicilere verilen hizmette iyileştirmeler de yapılabilmektedir. Axa'nın gelişmiş IT altyapısı ve gelecekte yapacağı yatırımlar ile bunu destekleyecek donanım ve yetkinliğe sahip olmasının ve Axa'nın bu gücünü Denizbank ve DFK'nın acentelik hizmetlerinde kullanmasını sağlayacak olmasının, söz konusu teşebbüslerin kaynaklarının gelişimine katkı sağlayacağı taraflarca ifade edilmiştir. Ayrıca satışta saha desteğinin sağlanması ile banka sigortacılığı çalışanlarının gelişimi mümkün olabilecektir. Bunun yanında, taraflarca münhasırlık hükmü içeren anlaşma aracılığı ile sunulan hizmette uzmanlaşmanın sağlanacağı ve uzun vadeli çalışma ortamının yaratacağı istikrar sayesinde yatırımların artacağı taraflarca ifade edilmiştir.

Bu itibarla inceleme konusu işlemin, Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine uygun olduğu değerlendirilmektedir.

11-47/1165-411

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması

300 Muafiyetin ikinci şartı; anlaşmanın tüketicilere ortaya çıkan somut faydadan adil bir pay alma imkânı tanınması gereğidir. Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı etkileri olan bir anlaşmanın muafiyet alabilmesi için, yukarıda değinilen malların veya hizmetlerin sunulmasından elde edilen iyileşmenin tüketicilere yansıtılması ve ortaya çıkan ekonomik fayda ile tüketicinin elde edeceği menfaat arasında makul bir denge olması gerekmektedir. Bu çerçevede; fiyatlar seviyesindeki düşüş, satış sonrası etkin hizmetler, ürün çeşitliliğinin artması, tüketicinin ürüne daha kolay ulaşabilmesi, malın arzında devamlılığın sağlanması gibi koşullar tüketicinin elde edeceği menfaat kapsamında değerlendirilebilmektedir.

310 Taraflarca, uzmanlaşmaya paralel olarak tüketicilere daha kesin bilgiler içeren açıklamalar verilebileceği, daha fazla teknolojik ve kurumsal yatırım sayesinde tüketicilere verilen hizmette iyileştirmeler yapılabileceği ve Denizbank müşterilerinin de daha kapsamlı sigortacılık ürünlerine kavuşacağı ifade edilmektedir. Axa'nın tecrübelerinden ve yapacağı yatırımlardan faydalanılıp müşterilere yeni çözümler üretilmesi, ayrıca ürünlerin sağlanmasında uzmanlaşmaya gidilebilecek olması, hizmetten yararlanan tüketicilerin lehine olan gelişmelerdir. Bu çerçevede, anılan uygulamalarla Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan koşul da sağlanmaktadır.

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

Muafiyetin üçüncü şartı, anlaşmanın veya kararın taraf teşebbüslere ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabeti ortadan kaldırma imkânı tanınmaması; bir başka deyişle, sağlanan ekonomik gelişme veya fayda ile tüketicinin bundan yarar sağlamasının rekabetin ortadan kaldırılması sonucunda elde ediliyor olmamasıdır. Bu şartın amacı, rekabetin kısmen sınırlandırılmasına izin verilen piyasalardaki reel ve potansiyel rekabetin devamının teminidir.

320 Denizbank işlem öncesinde AXA Sigorta A.Ş. , Groupama Sigorta A.Ş. , Eureko Sigorta A.Ş. , Aviva Sigorta A.Ş.'nin acenteliklerini yapmaktadır. İlave olarak Anadolu Sigorta A.Ş., Türk Nippon Sigorta A.Ş. ile de aktif olmayan acentelik sözleşmeleri vardır. Ayrıca CPP Sigorta Aracılık Hizmetleri A.Ş. ile Tali Acentelik sözleşmesi bulunmaktadır. İlgili acentelik sözleşmelerinin hiçbiri münhasır nitelikte değildir.

Denizbank'ın, acenteliğini yürüttüğü sigorta şirketlerinin toplam dağıtım kanalları içerisindeki payları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo: Denizbank'ın Acentelik Yaptığı Sigorta Şirketlerinin Dağıtım Kanalları İçerisindeki Payı

Şirket adı	01.01.2010 - 31.12.2010			
	Hayat Dışı Toplam üretim (TL)	Pazar Payı %	DENİZBANK PRİM ÜRETİMİ	DAĞITIM KANALI PAYI
Axa	1.518.548.455	% 12,71	23.214.418	% 1,53
Groupama	693.874.218	% 5,81	9.028.935	% 1,30
Eureko	618.402.777	% 5,18	801.034	% 0,13
Aviva	281.814.733	% 2,36	49.138	% 0,02

11-47/1165-411

330 Görüldüğü üzere, Denizbank'ın mevcut sigorta şirketlerinin toplam hayat dışı üretimine katkısı önemli düzeyde değildir. İnceleme konusu başvurunun etkilemesi muhtemel hayat dışı sigorta acenteliği pazarı bakımından, Denizbank kanalıyla elde edilen primlerin toplam primler içerisindeki ağırlığı %... olup, ilgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmayacağı değerlendirilmektedir. Genel olarak sektöre bakıldığında, banka dağıtım kanalının sektördeki payı da yaklaşık %13'tür. Diğer bir deyişle, eğer tüm bankalarla bu türden bir münhasır acentelik sözleşmesi imzalanmış olsa, pazarın %13'ü kapatılmış olmaktadır. Öte yandan, yalnızca baka sigortacılığı için bakıldığında, Denizbank'ın tüm bankaların hayat dışı sigorta üretimi içindeki payı %...'tür. Dosya mevcudu bilgilere göre, DFK'nın prim üretimi ise çok daha düşüktür. Bu nedenle, inceleme konusu sözleşme ile 340 pazarın önemli bir bölümünde rekabet ortadan kalkmamaktadır.

Buna ek olarak, taraflar arasındaki acentelik sözleşmesinin kısmi münhasır olan bir sistem öngördüğü de söylenebilir. Acentelik Sözleşmesi'nin 5.1.3, 5.2 ve 5.3 maddeleri bu düzenlemeye ilişkin olarak yapılmıştır. Denizbank ve DFK'nın herhangi bir şekilde müşterilerinin yararlanması gerektiğini düşündükleri bir sigorta ürününün Axa portföyünde olmaması halinde, münhasır çalışmama hakları saklı tutulmuştur. Bu durumun gerçekleşmesi ve Axa'nın kendisinden talep edilen ürünleri sağlayamaması halinde, Denizbank ve DFK bir başka sigorta şirketi ile de çalışabilecektir. Öte yandan, kredilerle ilgili sigortalarda ve diğer sigortalarda acentelerin tüketicinin seçim özgürlüğünü engellemesi yasaktır. Tüketici dilerse Denizbank'ın çalıştığı sigorta şirketi ile dilerse diğer 350 bir sigorta şirketi ile çalışmakta serbesttir. Ayrıca kredi piyasasında da hâkim durum olmadığı için herhangi bir bankadan kredi alamayan bir tüketicinin, diğer bir bankaya geçmesinin önünde ciddi bir engel bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, belirli türden dikey anlaşmaların oluşturduğu paralel ağlar, ilgili pazarın %50'sinden fazlasını kapsıyorsa veya anlaşmanın Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen koşullarla bağdaşmaz etkilere sahip olduğu tespit ediliyorsa; Kurul çıkaracağı bir tebliğ ile ilgili pazarda belirli sınırlamaları içeren dikey anlaşmaları grup muafiyetinin dışına çıkarabilmekte veya belirli bir anlaşma için muafiyeti geri alabilmektedir.

İlgili pazara girişler ve ilgili pazardaki rekabet, birbiriyle rekabet halindeki sağlayıcılar veya alıcılar tarafından uygulanan benzer nitelikteki dikey anlaşmaların oluşturduğu paralel 360 ağlar tarafından önemli ölçüde engellenmekte ise, Kanun'un 5. maddesindeki muafiyet şartlarının gerçekleşmesi mümkün değildir. Ancak, ilgili Kılavuz'da belirtildiği üzere, bir sağlayıcının bağlı pazar payı % 5'ten az ise, anılan sağlayıcının birikimli kapama etkisine önemli bir katkıda bulunmadığı kabul edilebilmektedir.

Denizbank kanalıyla elde edilen primlerin gerek hayat dışı toplam primler içerisindeki, gerekse tüm bankaların dağıttığı toplam hayat dışı primler içerisindeki payı %5'in altında olduğundan, hayat dışı sigorta acenteliği ve banka sigortacılığı pazarı bakımından, pazarın önemli ölçüde kapatılması durumu söz konusu değildir.

Sonuç olarak, bildirim konu anlaşma sonucunda ilgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmayacağı ve muafiyetin bu koşulunun sağlandığı kanaatine 370 varılmıştır.

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması

4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen bu son koşul gereği, tüketicilere yansıtılan ekonomik gelişme ve iyileştirmenin elde edilmesinde rekabeti daha az sınırlayan bir yöntem mevcut ise anlaşmaya muafiyet tanınamayacaktır. Bu koşula aykırılık, ya izlenen

11-47/1165-411

amacın elde edilmesi için rekabetin gereğinden fazla sınırlanması ya da rekabetin sınırlanması gereğinin dahi bulunmaması halinde olabilir.

380 Bildirim konusu anlaşmada, Denizbank'a ve DFK'ya getirilen rekabet yasağının yaratacağı muhtemel rekabet karşıtı etkiler, pazarın rakip sigorta şirketlerine kapatılması ve mağaza içi rekabetin (in-store inter-brand competition) ortadan kalkmasıdır. Taraflar, Denizbank'a ve DFK'ya getirilen rekabet yasağının amacını Axa'nın gelişmiş IT altyapısı ve gelecekte yapacağı yatırımlar ile bunu destekleyecek donanım ve yetkinliğe sahip olması ve Axa'nın bu gücünü Denizbank ve DFK'nın acentelik hizmetlerinde kullanmasını sağlayacak olması ve bu şekilde söz konusu teşebbüslerin kaynaklarının gelişimine katkı sağlanması şeklinde açıklamışlardır. Rekabet yasağının amacı Axa'nın yaptığı yatırımın karşılığını alması ve Denizbank ve DFK'nın elde edeceği "know-how"ı başka sigorta şirketleri ile yapılacak anlaşmalar ile kara çevirmesinin önlenmesi olarak ifade edilmektedir. Yapılacak olan yatırımlar daha ziyade hızlı çözüm, bilgilendirme ve IT "know-how"ı gerektirmektedir. AXA gelişmiş IT altyapısı ve gelecekte yapacağı yatırımlar itibarıyla bunu destekleyecek donanım ve yetkinliğe sahiptir. AXA, söz konusu yetkinliklerin Denizbank ve DFK'nın acentelik hizmetlerinde kullanılmasını sağlayarak, bu kaynakların gelişimine katkı yapacaktır. Satışta etkin saha desteği, eğitim dokümanları ve eğitim programları ile de bankasürans çalışanlarının sigorta alanında gelişiminin sağlanması, AXA'nın sistem ve altyapı geliştirme çalışmaları ve yatırımlarından Denizbank ve DFK'nın da faydalanması sağlanacaktır.

400 Esasen, ilgili pazar, çok fazla sayıda rakip firmanın faaliyet göstermesi nedeniyle, markalar arası rekabetin önemli düzeyde bulunduğu, görece yoğunlaşmanın düşük olduğu ve artan ürün çeşitliliğine sahip bir pazardır. Bunların yanı sıra, hayat dışı sigortacılık alanında banka sigortacılığının toplam dağıtım kanalları içindeki payının düşük olduğu görülmektedir. Denizbank'ın banka sigortacılığındaki payı da düşük seviyededir. Tüm bu bilgiler çerçevesinde, mevcut koşullarda, rekabetin Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmadığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler çerçevesinde, bildiri yapılan Sözleşme'ye bireysel muafiyet tanınmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Ancak, ilerleyen dönemlerde, bu tür rekabet yasağı içeren anlaşmaların yarattığı paralel ağlarla pazarın rakip sigorta şirketlerine önemli ölçüde kapatılması durumunda, muafiyetin tekrar gözden geçirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

I. SONUÇ

410 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, Axa Sigorta A.Ş. ile Denizbank A.Ş. ve Deniz Finansal Kiralama A.Ş. arasında 07.07.2011 tarihinde imzalanan "Hayat Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi"ne 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet tanınmasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.